

Ігор СОЛЯР

**“ІНТЕГРАЦІЯ” ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ
ДО ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1920–1939).**

**(Рецензія на монографію К. К. Федевича “Галицькі українці
у Польщі. 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців
до Польської держави у 1920–1930-ті рр.)”. – Київ: Основа,
2009. – 280 с.)**

У сучасній українській та польській історіографіях проблема українсько-польських відносин у міжвоєнний період ХХ ст. – одна з найактуальніших. Про це свідчать численні монографії та статті, написані за останні 20 років¹.

Климентій Федевич спробував “по-новому” проаналізувати українсько-польські відносини в міжвоєнний період ХХ ст. Автор методологію свого дослідження у передмові визначив так: “Історію різноманітних національних рухів і груп, які знаходяться в одному регіоні і державі, логічно вивчати як частину єдиної мультинаціональної і мультикультурної спільноти. Такий підхід неминуче приводить до висновку, що у міжнаціональних відносинах у невійськовий час найчастіше переважає прагнення до мирного співіснування та взаємної адаптації. Яскравим

¹ *Зашкільняк Л.* Українсько-польські стосунки у ХХ ст.: традиції та сучасність // *Л. Зашкільняк // Проблеми слов'янознавства. Міжвідомчий науковий збірник.* – Львів: Львівський державний університет, Інститут славістики, 1996. – Вип. 49. – С. 71–76; *Красівський О.* Українсько-польські взаємини в 1917–1923 рр. / *О. Красівський.* – Київ: ІПіЕНД, 2008. – 544 с.; *Кучерена М.* Національна політика Польщі щодо українців напередодні Другої світової війни / *М. Кучерена // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Історичні науки.* – Луцьк, 2001. – № 11. – С. 27–34; *Макарчук С.* Українсько-польські етнополітичні взаємини на західноукраїнських землях в першій третині ХХ ст. / *С. Макарчук // Збірник праць і матеріалів на пошану Л. І. Крушельницької.* – Львів: НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, 1998. – С. 132–144; *Швагуляк М.* Польсько-українська конфронтація на зламі 20–30-х років ХХ ст.: проблеми історіографії / *М. Швагуляк // Проблеми слов'янознавства. Міжвідомчий науковий збірник.* – Львів: Львівський державний університет; Інститут славістики, 1996. – Вип. 48. – С. 53–62; *Tomczyk R.* *Ukraińskie Zjednoczenie Narodowo-Demokratyczne 1925–1939 / Ryszard Tomczyk.* – Szczecin : Książnica Pomorska, 2006. – 294 s.; *Szumilo M.* *Ukraińska Reprezentacja Parlamentarna w Sejmie i Senacie RP (1928–1939) / Mirosław Szumilo.* – Warszawa: Wydawnictwo Nerion, 2007. – 325 s.; *Koko E.* *Problematyka stosunków polsko-ukraińskich w latach 1918–1939 w historiografii wydawanej w Polsce po 1945 r. / Eugeniusz Koko // Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze.* – 1994. – Z. 2. – S. 105–113; *Ajnenkiel A.* *Polityka Polski w stosunku do Ukraińców w okresie międzywojennym. Wybrany problemy / Andrzej Ajnenkiel // Polska–Ukraina: trudne pytania. Materiały II międzynarodowego seminarium historycznego “Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1918–1947”, Warszawa, 22–24 maja 1997.* – Warszawa: KARTA, 1998. – T. 1–2. – S. 11–28; *Torzecki R.* *Kwestia ukraińska w Polsce w latach 1923–1929 / Ryszard Torzecki.* – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1989. – 468 s.

прикладом цього є історія державної інтеграції галицьких українців до Польщі у 1920–1930-ті рр. і трансформація української Східної Галичини в інтегральну частину міжвоєнної польської держави. Попри польсько-українське запекле протистояння і війну у 1918–1920 рр., польсько-українські відносини у міжвоєнній Галичині є в першу чергу історією мирного міжнаціонального співіснування і державної інтеграції, а не конфлікту²². Далі дослідник ставить знак рівності між термінами “державна інтеграція” й “акультурація” і визначає їх як “процеси пристосування індивідумів, суспільних груп або національних спільнот до політичних, культурних, соціальних, економічних та інших умов держави або суспільства”²³.

Сприймаючи загалом заявлену методологію дослідження, зазначу, що автор в обґрунтуванні допустив низку помилок. “Державна інтеграція” та “акультурація” – далеко не тотожні поняття. Акультурацією культурологи вважають процес і результат взаємодії культур, у ході якого відбувається їхня зміна, засвоєння ними нових елементів, утворення внаслідок змішування різних культурних традицій нового культурного синтезу⁴. На мою думку, в нашому випадку доречніше вжити термін “адаптація”, що означає процес та результат взаємодії одиниці, що входить у нове середовище, та середовище, яке її приймає⁵. Не можу погодитися з тезою автора про те, що процеси “державної акультурації” в Польщі охопили всі прошарки українського галицького суспільства, зокрема й членів радикального націоналістичного підпілля.

К. Федевич розпочав дослідження з особливостей національної самосвідомості населення Східної Галичини в 1920–1930-х роках. Важко зрозуміти його твердження щодо української політики польської влади, котра “одночасно прагнула полонізувати галицьких українців, визнавала факт усвідомленої приналежності галицьких українців до української нації і не ставила (?) задачу полонізувати українців-галичан з глибокою національною самосвідомістю”⁶. Ще важче сприйняти тезу: “Також часом важко зрозуміти активну національно-просвітницьку діяльність українського боку по відношенню – на його думку – до українців, яка, здається, переслідувала ціль перекопати цих українців, що вони дійсно ними є (?)”⁷.

Звідки історик взяв цифру “до 50 % з майже п’яти з половиною мільйонів жителів Східної Галичини аж до самого 1939 р. знаходилися поза зоною впливу польського, єврейського та українського сучасних національних дискурсів”⁸ – залишається загадкою. К. Федевич не проводив ніяких спеціальних досліджень цієї проблеми, немає їх й у вітчизняній та зарубіжній історичних науках. Наведеною тезою автор, за його словами, нібито спростовує сформований в історіографії та суспільній свідомості стереотип, “згідно з яким населення Східної Галичини 1920–1930-х рр. чітко поділялося на національні спільноти українців, поляків, євреїв”⁹.

² Федевич К. Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / К. Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 5.

³ Там само.

⁴ Володько В. Моделі соціокультурної адаптації іммігрантів / В. Володько, А. Ровенчак // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 182–210.

⁵ Социология. Энциклопедия / Сост. А. А. Гришаков и др. – Минск, 2013. – С. 17.

⁶ Федевич К. Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / К. Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 14.

⁷ Там само. – С. 14.

⁸ Там само. – С. 14–15.

⁹ Там само. – С. 15.

Дослідник, увівши в дослідження терміни “сучасна національна свідомість”, “сучасний національний дискурс”, “націоналістичний дискурс”, не пояснює їх, тому й сам заплутався в обґрунтуванні тверджень про національний вибір галичан.

К. Федевич без відповідних аргументів, посилань на джерела стверджує недофінансування і малорозвиненість проєктів “з протидії українському руху і з польської пропаганди серед місцевого населення. Більше коштів, – на думку автора, – на ці цілі держава почала виділяти лише в 1930-ті рр., а рішення про широкомасштабне фінансування було прийнято лише у 1938–1939 рр. напередодні Другої світової війни”¹⁰. Осадництво, створення штучних пропольських партій, зокрема Українського народного союзу (УНС) у 1926 р. та інших, на жаль, залишилися поза увагою дослідника.

Історик часто користується матеріалами перепису 1931 р. для обґрунтування своїх тверджень. Однак трактування окремих результатів не є науково об’єктивним. Зокрема К. Федевич констатує, що за даними Варшавського інституту національних проблем у деяких галицьких повітах під час перепису 1931 р. до 20 % жителів (греко-католиків) були записані католиками і приписані до польської національності через польські прізвища¹¹. Але далі коментар науковця: “Це стало можливим не лише через цілеспрямовані дії державної адміністрації чи приналежність частини етнічних поляків до греко-католицької церкви, а в деяких випадках напевно через те, що ці «поляки» не звертали уваги, які рубрики вони заповнюють, бо їх взагалі мало цікавило, яку національність чи релігію їм припишуть(?)”¹².

Абсолютно неприйнятним є “далекосяжне” твердження К. Федевича “про участь деяких етнічних українців у державній адміністрації Польщі і про наявність у них навіть доступу до формування офіційної етнічної картини Східної Мало-польщі (Східної Галичини)”¹³. Цей далекий від історичних реалій висновок автор сформував на основі окремого випадку судового розгляду справи проти одного дрібного адміністративного службовця-українця, який, діючи формально, записував до листів опитування те, що йому казали опитувані: “Багато представників польської меншості його гміни зазначали, що говорять «по-руську» або «як усі», тобто тією мовою, що і більшість людей у цьому населеному пункті, котрі були українцями або русинами. Доволі прикметно, що допитувані на судовому засіданні місцеві поляки у багатьох випадках асоціювали себе з місцевою польсько-українською змішаною общиною і розуміли з привеликими складнощами або взагалі не розуміли, коли їх запитували, чи говорять вони польською мовою”¹⁴.

Погоджуюся з твердженням про необхідність окремого дослідження про активних учасників націоналістичного дискурсу та їх точну кількість. Проте не сприймаю неаргументованого твердження, що “їхня [учасників – І. С.] кількість у найширшому охопленні не перевищувала 200–300 тис. осіб... (?) Однак цієї кількості було більш ніж достатньо для поновлення в перспективі українського характеру Східної Галичини і для того, аби справити домінуючий вплив на українців-русинів без сформованої національної самосвідомості”¹⁵.

¹⁰ Федевич К. Галицькі українці у Польщі... – С. 16.

¹¹ Там само. – С. 20.

¹² Там само. – С. 20–21.

¹³ Там само. – С. 21.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Там само. – С. 41.

Розглядаючи поставлену перед собою проблему визначення основних учасників процесів державної інтеграції українців до Польщі в 1920–1930-ті рр., К. Федевич вважав, що “найбільш перспективними для швидкої інтеграції до польської держави була інтелігенція, греко-католицький клір, українські ділові кола і письменна частина українського селянства, які частково або повністю мали сучасну національну самосвідомість і були активно залучені до життя за межами традиційної селянської і міщанської громади. У кількісному плані це складало до 20–50 % етнічних українців Східної Галичини. Решта східнослов'янського населення регіону у міжвоєнний період зберігала підвалини традиційного безнаціонального суспільства, навіть якщо хтось із цієї групи і зараховував себе формально до будь-якої національності”¹⁶. Не можу погодитися з цими тезами, бо вважаю, що основним суб'єктом політики інтеграції була, природно, Польська держава, а українці краю переважно пристосовувалися до нових політичних реалій після 14 березня 1923 р. Не поділяю й не розумію цифри 20-50 % етнічних українців Східної Галичини, які “частково або повністю мали сучасну національну самосвідомість (?) і були активно залучені до життя (?) за межами традиційної селянської і міщанської громади (?)”.

Розглядаючи ставлення до державної інтеграції основних українських політичних сил, автор із невідомих причин не вказав, що Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП), Українська соціал-демократична партія (УСДП) – найвпливовіші українські партії – не визнавали Польської держави та належності до неї Галичини.

Не є новими і тези про роль та місце окремих партій у краї, адже в українській та польській історіографії ця проблема чи не найкраще висвітлена¹⁷. Проте, як на мене, дослідник висунув кілька помилкових тверджень. По-перше, назвавши всі українські політичні сили краю, К. Федевич ствердив, що, “незалежно від політичних програм, політичної тактики і соціальної бази, всі українські політичні сили Східної Галичини виступали за створення української національної держави на всіх українських етнічних землях”¹⁸. Зокрема Українська національна обнова (УНО) не ставила собі такої мети. Автор у примітці зазначив відмінні цілі Комуністичної партії Західної України (КПЗУ) і Комінтерну, але помилково вважає, що

¹⁶ Федевич К. Галицькі українці... – С. 45–46.

¹⁷ Зайцев О. Парламентська діяльність політичних партій на Західній Україні 1922–1939 рр. / О. Зайцев. Автореферат дис... кандидат іст. наук: 07.00.02. АН України: Інститут українознавства ім. Крип'якевича. – Львів, 1994. – С. 143; Генік М. Диверсифікація національної політики Польщі у період парламентаризму / М. Генік // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Історія. Випуск II. – Івано-Франківськ: “Плаїт”, 1999. – С. 163–170; Хруслів Б. Політика УНДО напередодні Другої світової війни (1938–1939 рр.) / Борис Хруслів // Галичина. – Івано-Франківськ, 1999. – № 3. – С. 181–188; Його ж. Українське національно-демократичне об'єднання: політика нормалізації польсько-українських стосунків (1935–1937 рр.) / Борис Хруслів // Наукові записки ХХХV: зб. наук. статей Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 1999. – С. 158–168; Комар В. “Українське питання” в політиці урядів Польщі (1926–1939 рр.) / В. Комар // Український історичний журнал / [гол. ред. Валерій Смолій]. – Київ: Наукова думка, 2001. – № 5(440). – вересень–жовтень. – С. 120–128. – (Національна академія наук України; Інститут історії України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень); Його ж. Українське питання в політиці Польщі (1935–1939) / В. Комар // Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. – 1998. – № 1. – С. 99–105.

¹⁸ Федевич К. Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / Климентій Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 48.

КПЗУ, як і решта українських партій, також виступала за національне самовизначення українців у Галичині¹⁹.

Не погоджуюся з тезою, що за “відомостями польських спецслужб до 1930 р. УСРП, завдяки захисту нею в першу чергу інтересів селянства, а також широкому розповсюдженню у Східній Галичині соціалістичних ідей, мала найбільшу підтримку українського селянства і була наймасовішою регіональною українською партією у Галичині”²⁰. Широкого розповсюдження ідей соціалізму в Галичині не простежуємо за архівними джерелами. До 1930 р. УСРП не була наймасовішою регіональною українською партією Галичини з огляду хоча б на результати виборів (1928) до польського сейму і сенату²¹.

З’ясовуючи проблему особливостей політики державної адміністрації Польщі до української проблеми у Східній Галичині, К. Федевич проаналізував фрагментарно діяльність місцевих інституцій влади, польської державної поліції, окремих міністерств. Не можу погодитися з тим, що “після 1926 і до 1935 р. українська проблема у Східній Галичині не входила до кола першочергових інтересів Юзефа Пілсудського і Ради Міністрів Польщі”²². Польські та українські дослідники доводять протилежне. Припущення автора про “пожвавлення інтересу Варшави до галицьких українців у 1930-ті рр.” у зв’язку з особою Є. Ридз-Смігли, який народився в Бережанському повіті Тернопільського воєводства, не підтверджене жодними фактами, не можна сприйняти.

Автор скрупульозно повизбирував окремі факти зі спогадів В. Макара²³, В. Гоцького²⁴ про толерантне, навіть дружнє, ставлення поліції до українців. Як приклад такого ставлення “представника державної влади на нижчому рівні” дослідник згадує відмову влітку 1937 р. коменданта поліції у с. Ваненному на Лемківщині заарештувати групу членів товариства “Плай”, попри пряму вказівку свого керівництва це зробити, якщо вони під час походу співатимуть по селах “підбурювальних” пісень. “Комендант вистежив у лісі туристичну групу, яка намагалася сховатися від нього, і обмежився лише перевіркою документів і розмовою за філіжанкою кави”, – підсумував К. Федевич, вважаючи цей епізод ілюстрацією толерантного ставлення польської влади до українців.

Аналізуючи процеси державної інтеграції у 1920–1930-х роках, дослідник виділив для себе кілька проблем: 1) інтеграція галицьких українців до Польщі на індивідуальному рівні; 2) українська економіка в Польській державі; 3) інтеграція до Польської держави Греко-Католицької Церкви; 4) долучення українських політичних партій Галичини до політичного життя Польщі.

Щодо розгляду проблеми інтеграції галицьких українців на індивідуальному рівні, то авторові потрібно пам’ятати, що українці в Галичині проживали на

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само. – С. 61.

²¹ *Зайцев О.* Політичні партії Західної України у виборах 1928 р. / О. Зайцев // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 3. – Львів, 1994. – С. 186–188.

²² *Федевич К.* Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / Климентій Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 70.

²³ *Макар В.* Спомини та роздуми. Зібрання творів: у 4 т / В. Макар. – Т. 4: Береза Картузька. Роки неволі та боротьби. – Торонто; Київ, 2001.

²⁴ *Гоцький В.* Спогади сина Перемиської землі / В. Гоцький. – Т. 1. – Рим; Львів, 2004.

українській етнічній землі. Індикатором ставлення до Польщі став бойкот українцями Галичини виборів 1922 р. до польського сейму і сенату. Їх не запитували на референдумі (опитуванні) про приєднання до Польщі, лише Рада послів держав Антанти 14 березня 1923 р. ухвалила таке рішення. Немає жодного факту про його підтримку чи то українською партією, чи то громадською організацією, чи товариством, чи вічем. Тому категоричне твердження К. Федевича про те, що “схильними до державної інтеграції в першу чергу виявилися українська інтелігенція, духовництво, представники ділових кіл і освічена частина селянства, котра була рушійною силою українського національного руху”²⁵, не відповідає реаліям першої половини 1920-х років. Не можу погодитися з тезою, що “отримання на руки польського паспорта фактично означало визнання конкретною особою не лише своєї особистої приналежності до Польщі, але і приналежності до Польщі всієї Східної Галичини”²⁶.

Розглядаючи розвиток української кооперації Галичини в Польській державі, автор вдався до ідеалізації ставлення відповідних інституцій влади до українських економічних організацій, установ чи товариств. Історик-науковець навряд чи може дозволити собі припущення: “...відомі нам дані дозволяють припустити, що якщо фінансове обґрунтування було достатнім, короткотерміновий кредит у разі необхідності був доступний будь-якій юридичній і фізичній особі незалежно від національної приналежності”²⁷.

Аналізуючи інтеграцію Греко-Католицької Церкви, К. Федевич також вдався до перебільшення, твердючи: “...значних успіхів у 1920-ті рр. досяг діалог між польською владою і греко-католицькою церквою Східної Галичини. Греко-католицька церква, як і польська католицька церква у міжвоєнній польській державі, окрім суто релігійних функцій виконувала деякі обов’язки державного апарата (греко-католицькі священики «контролювали свою громаду і вели всі записи актів громадського стану») і мала великі можливості для впливу на українську паству у сприятливому для польської сторони дусі. Цінність співпраці з греко-католицькою церквою для польської влади також зростала завдяки здатності церкви прискорити інтеграцію східногалицького українського суспільства до польської держави”²⁸. Не витримує критики порівняння діяльності УГКЦ із Російською Православною Церквою у СРСР.

Не поділяю твердження, що в 1920-ті роки “слідом за греко-католицькою церквою і українським бізнесом до реалій існування у польській державі почали успішно пристосовуватися основні політичні сили Східної Галичини, які офіційно підкреслювали свою опозиційність польській державі і владі”²⁹. Адже складно зрозуміти “послідовність інтеграції” й на основі чого зроблено такий висновок. Жодна з провідних українських партій (УНДО, УСРП і УСДП) не визнавала Польської держави у своїх програмних документах, резолюціях з’їздів, тому варто говорити про пристосування до тих політичних умов, що склалися в міжвоєнній Польщі (одного разу автор вжив цей термін (С. 122), проте про інтеграцію важко говорити, хоча б з огляду на заборону УСДП у січні 1924 р.).

²⁵ Федевич К. Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / К. Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 92.

²⁶ Там само. – С. 94.

²⁷ Там само. – С. 105.

²⁸ Там само. – С. 108.

²⁹ Там само. – С. 120–121.

“Інтеграційні процеси” в 1930-ті роки К. Федевич спробував проаналізувати, поставивши собі завдання дослідити: 1) “активізацію процесу державної інтеграції галицьких українців до Польщі на початку 1930-х рр.”; 2) “польсько-українське військове співробітництво у Східній Галичині на антирадянській основі у 1930-ті рр.”; 3) “польсько-український політичний діалог у Східній Галичині в 1930–1935 рр.”; 4) “приєднання більшості українського національного руху Східної Галичини до правлячого табору Польщі. 1935–1938 рр.”; 5) “реакція на державну інтеграцію галицьких українців до Польщі і польсько-український політичний союз 1935 р. у Радянському Союзі”.

Зауважу, що розгляд цих питань перевершив за обсягом всі попередні, проте не уник односторонності у висвітленні. У 1930-ті роках польсько-український діалог активізувався після проведення польським урядом “паціфікації” краю й арешту провідних українських політиків (здебільша членів УПР й УНДО). Певні зміни в політиці українських партій спричинили відомі події в УСРР (припинення українізації, згорання НЕПу, проведення колективізації, Голодомор). Автор, зрештою, не навів жодного факту “активізації процесу державної інтеграції галицьких українців до Польщі на початку 1930-х рр.”, адже насправді її не було – йшлося, як зазначив вище, про вищий рівень інтенсивності польсько-українського діалогу.

“Польсько-українського військового співробітництва у Східній Галичині на антирадянській основі у 1930-ті рр.” не могло бути апіорі, адже українці не мали війська в Польщі. Підпорядкування “Лугів” Державному міністерству фізичного виховання і військової підготовки було лише підпорядкуванням, а не “польсько-українським військовим співробітництвом”.

Аналізуючи польсько-український політичний діалог у 1930–1935 рр., його етапи, автор справедливо визнав: “Українські політики офіційно продовжували залишатися на позиції українського національного самовизначення, тоді як правляча еліта Польщі ще не була готова до укладання офіційних взаємовигідних домовленостей з галицькими українцями” (ці висновки озвучені в українській історіографії у працях М. Швагуляка³⁰, Л. Зашкільняка³¹ та ін.).

На мою думку, дослідник перебільшує передвиборчу угоду УНДО з польським урядом 1935 р., оцінюючи її як “польсько-український політичний союз”. Не можна

³⁰ Швагуляк М. Маловідома сторінка політичного життя Західної України передодня Другої світової війни (З історії Контактного Комітету. 1937–1939 роки) / М. Швагуляк // Записки Наукового товариства імені Шевченка / [ред. Олег Купчинський]. – Львів, 1994. – Т. 228. – С. 207–248. – (Праці історично-філософської секції Наукового товариства імені Шевченка у Львові); *Його ж.* На зламі епох: Львів у вересні 1939 р. / М. Швагуляк // Lwów: miasto–społeczeństwo–kultura / [red. Kazimierz Karolczak]. – Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2002. – Т. 4. – С. 361–372; *Його ж.* Партійні поділи і загальнонаціональні інтереси. Проблема політичної консолідації українського національного руху Галичини (1919–1939) / Михайло Швагуляк // Сучасність. – 1995. – № 2. – С. 77–82; *Його ж.* Суспільно-політична ситуація у Західній Україні на початку 30-х років ХХ ст. / Михайло Швагуляк // Записки Наукового товариства імені Шевченка / [ред. Олег Купчинський]. – Львів, 1991. – Т. 222. – С. 111–147. – (Праці історико-філософської секції Наукового товариства імені Шевченка у Львові).

³¹ Зашкільняк Л. Спроби українсько-польського порозуміння в міжвоєнній Польщі (1920–1939 рр.) / Л. Зашкільняк // Поляки, українці, білоруси, литовці у міжвоєнній Польщі (1920–1939): матеріали міжнар. наук. конф., (Дрогобич, 8–9 жовтня 2004 р.) / [упорядн. Василь Футала]. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 34–45; Зашкільняк Л. Генеза і наслідки українсько-польської нормалізації 1935 р. / Л. Зашкільняк // Polska i Ukraina: Sojusz 1920 roku i jego następstwa. – Toruń, 1997. – С. 40–48.

говорити і про наукову обґрунтованість висновку К. Федевича про те, що “результати січневого з’їзду УНДО 1938 р. ще раз підтвердили визнання в українському галицькому суспільстві позитивного результату польсько-українського політичного союзу 1935 р. Тривалості позитивного сприйняття угоди у державній адміністрації і в українському суспільстві сприяв той факт, що в результаті польсько-українського політичного союзу обидві сторони досягли поставлених цілей”³².

Не вписується в концепцію автора аналіз проблеми: державна інтеграція і фактор насильства в польсько-українських стосунках. Факти, які науковець навіть, не переконали мене в “інтеграції до Польщі членів УВО та ОУН–УВО”³³.

Висновки монографії не відзначаються науковою обґрунтованістю. Помилково вважаю тезу, що “образ польсько-українського протистояння впродовж всіх 1920–1930-х рр., який існує у польській та українській історіографії, сформувався значною мірою завдяки архівам спецслужб, котрі в першу чергу займалися особливо небезпечними маргінальними екстремістськими групами, а також публікаціями міжвоєнної преси, в центрі якої були перш за все політичні скандали, теракти і антидержавницькі виступи українців, а не звичайна повсякденність абсолютної більшості галицьких українців і поляків”³⁴. Ненауковим є й висновок про те, що “процеси державної асиміляції галицьких українців і успішний досвід польсько-українського політичного союзу у 1930-ті рр., безумовно допомогли зробити менш інтенсивним збройне польсько-українське протистояння у Східній Галичині під час Другої світової війни”³⁵.

Монографія К. Федевича повна суперечностей. Автор все ж не зміг науково переконати читача у прихильності галицьких українців до інтеграції з міжвоєнною Польщею. У цьому випадку варто говорити про складні процеси адаптації, пристосування галичан до політичної, соціально-економічної, освітньо-культурної системи Другої Речі Посполитої.

³² Федевич К. Галицькі українці у Польщі 1920–1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920–1930-ті рр.) / К. Федевич. – Київ: Основа, 2009. – С. 199.

³³ Там само. – С. 206–212.

³⁴ Там само. – С. 269.

³⁵ Там само. – С. 270–271.